

JAARVERSLAG 2017

LEDEN REKENKAMER UTRECHT

- ◆ Peter van den Berg (voorzitter)
- ◆ Gerard Bukkems

STAF REKENKAMER UTRECHT

- ◆ Mario van den Berg (senior onderzoeker)
- ◆ Sylvia van Leeuwen (senior onderzoeker)
- ◆ Johan Snoei (onderzoeker)
- ◆ Gerth Molenaar (secretaris/hoofd staf)

Utrecht, 12 februari 2018

1 VOORWOORD

De Rekenkamer Utrecht is een onafhankelijk bestuursorgaan van de gemeente Utrecht, met een grondslag in de gemeentewet (artikel 81a). De rekenkamer onderzoekt de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur (gemeentewet, artikel 182).

Met onderzoek wil de rekenkamer inzicht verschaffen en bijdragen aan het verbeteren van het functioneren van de gemeente Utrecht. Zij beoogt met haar rapportages met aanbevelingen de gemeenteraad te ondersteunen in zijn kaderstellende en controlerende rol.

De rekenkamer is onafhankelijk in de keuze van onderwerpen, de onderzoeksaanpak en –timing, en de oordeelsvorming. Dat uitgangspunt houden wij hoog in het vaandel. Die onafhankelijkheid betekent niet dat wij ‘op afstand’ ons werk doen, integendeel. Voor een goede onderzoeksprogrammering is het van belang dat de rekenkamer goed contact heeft met de raad en betrokken is bij wat er in de gemeentelijke organisatie en in de stad gebeurt.

Eind 2017 heeft Hans van den Broek zijn lidmaatschap van de rekenkamer beëindigd. We zijn Hans erkentelijk voor zijn bijdrage aan de rekenkamer en danken hem voor zijn inzet en betrokkenheid de afgelopen jaren.

Leeswijzer

Voor u ligt het Jaarverslag 2017. In hoofdstuk 2 wordt teruggeblikt op het onderzoek in 2017. Hoofdstuk 3 geeft inzicht in de financiën van de Rekenkamer Utrecht. Bijlage 1 van dit document bevat een lijst van publicaties uit de periode 2013-2017. Bijlage 2 bevat een overzicht van de personele inzet en de mutaties daarin.

Meer informatie over de Rekenkamer Utrecht, waaronder onze publicaties, kunt u vinden op onze website www.utrecht.nl/rekenkamer. Via de website (de ideeënbox) kunnen burgers ook suggesties doen voor onderzoek door de rekenkamer.

Peter van den Berg, voorzitter

Gerth Molenaar, secretaris

Gerard Bukkems, lid

2 TERUGBLIK OP 2017

2.1 INLEIDING

Tabel 1 geeft een overzicht van de publicaties en activiteiten (op hoofdlijnen) van de rekenkamer in 2017. In de navolgende paragrafen lichten wij een en ander toe.

Tabel 1 Publicaties en overige activiteiten in 2017

Onderzoek afgerond in 2017:	Datum	
Rekenkamerbrief <i>Informatievoorziening sociaal domein</i>	19 januari 2017	§ 2.2
Rekenkamerbrief <i>Beleidsbeschrijving Werken naar vermogen</i>	9 februari 2017	§ 2.3
Rapport <i>Langer zelfstandig thuis wonen met ernstige beperkingen</i>	23 november 2017	§ 2.4
Rapport <i>Beperkt in beeld</i>	19 december 2017	§ 2.5
Onderzoek opgestart in 2017:	Startdatum	
Opvang en zorg voor daklozen	24 april 2017	§ 2.6
Vastgoed	22 december 2017	§ 2.7
Overige activiteiten	doorlopend	§ 2.8

2.2 REKENKAMERBRIEF INFORMATIEVOORZIENING SOCIAAL DOMEIN

De rekenkamer gaat in deze brief van 19 januari 2017 in op de wijze waarop monitoring en verantwoording over drie decentralisaties in het sociaal domein (Meedoen naar Vermogen, Zorg voor Jeugd en Participatiewet) vorm hebben gekregen en welke rapportages de raad zijn toegestuurd. De rekenkamer ziet dat samenhang en consistentie nog te wensen overlaten en benoemt een aantal aandachtspunten ter versterking van monitoring en verantwoording.

De publicatie en behandeling door de raad verliep als volgt (zie tabel 2).

Tabel 2 Publicatie rekenkamerrapport en behandeling gemeenteraad Utrecht

Mijlpaal	Datum
Publicatie	9 februari 2017
Behandeling in de raadscommissie Mens en Samenleving (M&S)	9 mei 2017

Met de rekenkamerbrief en behandeling hiervan in de commissie M&S achtte de raad zich voldoende geïnformeerd over dit onderwerp.

2.3 REKENKAMERBRIEF BELEIDSBSCHRIJVING WERKEN NAAR VERMOGEN

De beleidsbeschrijving "Werken naar vermogen" is het resultaat van spoor 1 van het rekenkameronderzoek naar de Participatiewet dat najaar 2016 van start ging. De beleidsbeschrijving biedt informatie over de wijze waarop de gemeente Utrecht vorm heeft gegeven aan de wettelijke taak om mensen - naar vermogen - toe te leiden naar werk. De beleidsbeschrijving gaat achtereenvolgens in op beleid, doelen, prestaties en kosten en biedt daarnaast een overzicht van ingezette instrumenten werkdienstverlening. De beleidsbeschrijving is primair een informatief product en bevat geen conclusies of aanbevelingen. Er is daarom geen besluitvorming in de raad vereist. Wel benoemden wij in de aanbiedingsbrief bij de beleidsbeschrijving een aantal zaken die ons zijn opgevallen bij het samenstellen van de beleidsbeschrijving en waarvan wij het van belang vinden dat de gemeenteraad er kennis van kan nemen. Het college stuurde naar aanleiding van de rekenkamerbrief op 21 april 2017 een raadsbrief met een bestuurlijke reactie.

Publicatie en raadsbehandeling

De publicatie en behandeling door de raad verliep als volgt (zie tabel 3).

Tabel 3 Publicatie rekenkamerrapport en behandeling gemeenteraad Utrecht

Mijlpaal	Datum
Publicatie	9 februari 2017
Behandeling in de raadscommissie Mens en Samenleving (M&S)	11 mei 2017

Met de rekenkamerbrief, de reactie van het college en behandeling hiervan in de commissie M&S achtte de raad zich voldoende geïnformeerd over dit onderwerp.

2.4 RAPPORT LANGER ZELFSTANDIG THUIS WONEN MET ERNSTIGE BEPERKINGEN

De afgelopen jaren is er veel veranderd in de zorg voor mensen met een ernstige beperking. De nieuwe Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015) beoogt mensen langer zelfstandig thuis te laten wonen en te laten participeren in de samenleving. Met dit onderzoek geeft de Rekenkamer Utrecht inzicht in de ervaringen van deze groep inwoners en hun mantelzorgers.

De rekenkamer concludeert dat er in Utrecht veel voorzieningen zijn die het mogelijk maken voor inwoners met een ernstige beperking om langer zelfstandig thuis te wonen, maar het aanbod is ontoereikend. De informatievoorziening is onvoldoende en er wordt een te groot beroep gedaan op de eigen kracht en zelfredzaamheid. Veel mantelzorgers voelen zich (te) zwaar belast en zouden beter moeten worden ondersteund. Ook de toegankelijkheid van bestaande wegen en gebouwen moet beter. De rekenkamer vindt dat de gemeente stevig regie moet voeren en de informatievoorziening aan deze inwoners moet verbeteren.

In Utrecht wonen 30.000 mensen met een ernstige beperking (lichamelijke, psychische, verstandelijke en/of een geheugenbeperking). Door bevolkingsgroei en vergrijzing zal dit aantal fors stijgen. De gemeente moet meer inspelen op de gevolgen daarvan, vooral voor de woningmarkt en de inrichting van de openbare ruimte.

Publicatie en raadsbehandeling

De publicatie en de behandeling van het rapport en het raadsvoorstel van de rekenkamer verliep als volgt (zie tabel 4).

Tabel 4 Publicatie rekenkamerrapport en behandeling gemeenteraad Utrecht

Mijlpaal	Datum
Publicatie	23 november 2017
Raadsinformatieavond: toelichting door de rekenkamer	30 november 2017
Behandeling in de raadscommissie Mens en Samenleving (M&S)	14 december 2017
Behandeling in de gemeenteraad (A-raad)	21 december 2017

Op 21 december is het rapport als hamerstuk behandeld in de vergadering van de gemeenteraad. Daarbij heeft de gemeenteraad unaniem met het raadsvoorstel ingestemd. Het college van B&W stelt een uitvoeringsplan op.

Op 23 januari 2018 heeft de rekenkamer het rapport toegelicht tijdens een bijeenkomst van de Adviescommissie Ouderenbeleid (ACO).

2.5 RAPPORT BEPERKT IN BEELD

De Rekenkamer Utrecht onderzocht hoe de gemeente Utrecht jongeren met een arbeidsbeperking toerust voor deelname aan de arbeidsmarkt en ondersteunt bij het vinden van werk of een passende vervolgopleiding. Het onderzoek is uitgevoerd door Panteia in opdracht van en in samenwerking met de rekenkamer.

De gemeente Utrecht onderneemt veel activiteiten om jongeren met een arbeidsbeperking toe te rusten voor de arbeidsmarkt en hen te ondersteunen bij het vinden van een baan of vervolgopleiding. De doelgroep is echter beperkt in beeld. Er is meer regie en samenwerking - binnen de gemeente en met externe partners - nodig om er voor te zorgen dat er geen jongeren tussen wal en schip belanden. Ook het zicht op de inzet en resultaten van het beleid is beperkt, waardoor uitspraken over doelmatigheid en doeltreffendheid van het beleid niet mogelijk zijn.

Publicatie en raadsbehandeling

De publicatie en de behandeling van het rapport en het raadsvoorstel van de rekenkamer verliep als volgt (zie tabel 5).

Tabel 5 Publicatie rekenkamerrapport en behandeling gemeenteraad Utrecht

Mijlpaal	Datum
Publicatie	19 december 2017
Raadsinformatieavond: toelichting door de rekenkamer	11 januari 2018
Behandeling in de raadscommissie Mens en Samenleving (M&S)	25 januari 2018
Behandeling in de gemeenteraad (A- raad)	1 februari 2018

Op 25 januari 2018 is het rapport behandeld in de vergadering van de raadscommissie M&S. Daarbij heeft de commissie unaniem ingestemd met het raadsvoorstel. Daarmee is het voorstel als hamerstuk voor de gemeenteraad van 1 februari geagendeerd. De wethouder heeft in vervolg op het raadsvoorstel een plan van aanpak voor de uitvoering van de aanbevelingen toegezegd binnen een termijn van zes weken.

2.6 ONDERZOEK OPVANG EN ZORG VOOR DAKLOZEN

De Rekenkamer Utrecht is in april 2017 gestart met een onderzoek naar de opvang en zorg voor daklozen in Utrecht. De centrale vraag in het onderzoek luidt: In hoeverre realiseert het gemeentebestuur een adequaat aanbod van en toegang tot de opvang voor (dreigend) dak- en thuislozen en in hoeverre realiseert het gemeentebestuur een adequate door- en uitstroom naar andere voorzieningen, woonvormen en/of zorgaanbod?

Rekenkamer Utrecht voert dit onderzoek uit in samenwerking met de rekenkamers van de gemeenten Amsterdam, Den Haag en Rotterdam. De G4 rekenkamers hebben eind 2016 besloten tot een onderzoek op dit terrein in alle vier steden in 2017. Een belangrijke meerwaarde van een rekenkameronderzoek in G4 verband naar dit onderwerp ligt in de gedeelde problematiek in de grote steden. Met de uitkomsten kunnen de gemeenten zicht krijgen op overeenkomsten en verschillen in de kennis en het bereik van de doelgroep, en leren van elkaars instrumenten. De rekenkamers van Amsterdam en Den Haag hebben hun rapporten op respectievelijk 14 december 2017 en 18 januari 2018 gepubliceerd.

Het onderzoeksplan is 24 april 2017 vastgesteld. Het belangrijkste deel van het onderzoek is gedurende 2017 verricht. Het onderzoek in Utrecht is vrijwel afgerond, waarna in het eerste kwartaal 2018 het (concept) rapport zal worden voorgelegd in het kader van achtereenvolgens het feitelijk en bestuurlijk wederhoor. Publicatie is voorzien voor het tweede kwartaal van 2018.

2.7 ONDERZOEK VASTGOED

In december 2017 is de Rekenkamer Utrecht gestart met het onderzoek naar het vastgoedbeleid van de gemeente Utrecht. Het onderzoek zal bestaan uit twee delen: 1) een beleidsoverzicht en 2) een verdiepend onderzoek naar een nog te kiezen thema. Het onderzoeksplan voor het eerste deel is 22 december 2017 vastgesteld. Hieraan is een korte verkenning vooraf gegaan. Het onderzoek is aangedragen tijdens het overleg van de rekenkamer met woordvoerders van de gemeenteraad. Zij gaven daarbij aan dat zij onvoldoende inzicht hadden in de resultaten van het gevoerde vastgoedbeleid.

2.7 ONDERZOEK PARTICIPATIEWET – TWEEDE FOCUSONDERZOEK

In het Jaarplan 2018 (22 december 2017) is aangekondigd dat een tweede focusonderzoek op het terrein van de Participatiewet zich – na overleg met raadsleden en oriëntatie bij organisatieonderdeel WenI – zal richten op mensen in het derde en vierde arrangement. In het najaar 2017 is gestart met een nadere verkenning ter voorbereiding op dit onderzoek. Het onderzoeksplan is begin februari 2018 vastgesteld, waarna de start van dit onderzoek is aangekondigd.

2.8 OVERIGE ACTIVITEITEN IN 2017

Domein Controle en Financiën: Raadsaudits

In 2017 heeft de raad bij de jaarstukken 2016 en de begroting 2018 raadsaudits op enkele beleidsprogramma's uitgevoerd. Vanuit de subcommissie Controle & Financiën is onderzocht of de methode van Pieter Duisenberg bij de Tweede Kamer meerwaarde heeft voor de controlerende taak van de Utrechtse raad. Vanuit de rekenkamer is bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie geparticipeerd in de begeleidingsgroep.

NVRR

De Rekenkamer Utrecht is lid van de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRR). De rekenkamer participeert in verschillende netwerken van de NVRR om kennis en ervaring uit te wisselen. Jaarlijks organiseert de NVRR een congres voor lokale rekenkamers, waaraan wij deelgenomen hebben. Daarnaast organiseerden de NVRR en de Algemene Rekenkamer een samenwerkingsdag op 12 oktober 2017. Ook daaraan hebben wij deelgenomen.

Lokale rekenkamers

De rekenkamer werkt regelmatig samen met de rekenkamers van de andere grote steden. Vermeldenswaard is dat de G4-rekenkamers in het najaar van 2016 hebben besloten om in 2017 elk een onderzoek te gaan doen naar het thema Maatschappelijke Opvang (zie ook paragraaf 2.6 en Jaarplan 2018).

Ook is er in G4 rekenkamerverband een gezamenlijke inzet op kwaliteitstoetsing -en verbetering.¹ In dat kader is eind 2016 gestart met een intervisietraject voor projectleiders, dat doorliep in 2017. Naast de G4-rekenkamers wordt hieraan ook vanuit de Randstedelijke Rekenkamer deelgenomen. Daarnaast verkennen de G4-rekenkamers gezamenlijk de mogelijkheden voor innovaties op het vlak van werkwijzen, methoden en technieken.

¹ Het kader hiervoor is het Kwaliteitshandvest van de rekenkamers van Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht en de Randstedelijke Rekenkamer (van de provincies Flevoland, Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht). *Kwaliteitshandvest*. Den Haag, 20 juni 2012.

3 FINANCIËN REKENKAMER UTRECHT

In onderstaand overzicht wordt de begroting en realisatie over 2017 en de begroting voor 2018 gepresenteerd (afgerond).

Financieel overzicht (in €)	Begroting 2017	Realisatie 2017	Begroting 2018
Personeelskosten staffbureau	329.000	330.000	337.000
Honorering leden	42.000	42.000	43.000
Bureaunkosten	18.000	10.000	15.000
Uitbesteed werk	56.000	58.000	56.000
TOTAAL	449.000	442.000	451.000

TOELICHTING

Opgemerkt wordt dat de begroting 2017 oorspronkelijk € 442.000 was, maar in april 2017 bij 2^e technische begrotingswijziging is verhoogd tot € 449.000 vanwege de toekenning van de loonindex en van de index op het materiële budget (bureaunkosten).

De realisatie over 2017 laat een onderschrijding zien ten opzichte van de begroting.

- ◆ De post Bureaunkosten is met totaal circa € 8.000 onderschreden, doordat op deelbudgetten voordelen zijn ontstaan. Met name op het opleidingsbudget (genormeerd op 2% van loonsom) dat hiervan deel uitmaakt, zijn in 2017 nauwelijks kosten gemaakt.
- ◆ De post Uitbesteed werk is met € 2.000 overschreden en benut ten behoeve van de onderzoeken 'Langer zelfstandig thuis wonen', 'Participatiewet – 1^e focusonderzoek' en 'Opvang en zorg voor daklozen in Utrecht'. Daarnaast zijn ook ten laste van 2017 nog enige juridische kosten gemaakt in het kader van de Wob-procedure over het rapport 'Een paleis voor de muziek'.

In de gepresenteerde begroting 2018 is tevens de van toepassing zijnde indexering verwerkt: 2,4% op het salarisbudget en 0,4% op de materiële budgetten.

BIJLAGE 1 PUBLICATIES REKENKAMER UTRECHT 2013-2017

PUBLICATIES 2017

- ◆ *Beperkt in beeld. Een onderzoek naar de begeleiding naar werk van jongeren met een arbeidsbeperking* (19 december 2017).
- ◆ *Langer zelfstandig thuis wonen met ernstige beperkingen. Rekenkameronderzoek in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015* (23 november 2017).
- ◆ *Rekenkamerbrief Beleidbeschrijving Werken naar vermogen* (9 februari 2017).
- ◆ *Rekenkamerbrief Informatievoorziening sociaal domein* (19 januari 2017).

PUBLICATIES 2016

- ◆ *Rekenkamerbrief Spotdag Digitale dienstverlening* (5 december 2016).
- ◆ *Hulp bij maatwerk. Onderzoek naar de hulp bij het huishouden in het kader van de Wmo* (6 september 2016).
- ◆ *Rekenkamerbrief Klachtbehandeling* (9 augustus 2016).

PUBLICATIES 2015

- ◆ *Een paleis voor de muziek. Een onderzoek naar de bouw en exploitatie van Muziekpaleis TivoliVredenburg* (3 november 2015).
- ◆ Mario van den Berg & Sylvia van Leeuwen, *Nog geen garantie voor goede zorg. In: Jeugd en Co, jaargang 9, nr.1, p. 32-33, januari/februari 2015.*

PUBLICATIES 2014

- ◆ Judith de Jonge & Floris Roijackers, *Buurtteams en huisartsen. In: TPC, jaargang 12, nr.6, p. 34-38, december 2014.*
- ◆ *Jeugdhulp in Ontwikkeling. Een onderzoek naar de decentralisatie van de jeugdzorg in Utrecht* (23 september 2014).
- ◆ Brief G4-rekenkamers aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal (23 september 2014). *Onderzoek G4-rekenkamers naar de voorbereiding invoering decentralisatie jeugdzorg.*
- ◆ Brief G4-rekenkamers aan de G4-gemeenteraden (23 september 2014). *Onderzoek G4-rekenkamers naar de voorbereiding invoering decentralisatie jeugdzorg.*
- ◆ *Lessen van ongenoegen. Een onderzoek naar klachtbehandeling door de gemeente Utrecht* (17 juli 2014).

PUBLICATIES 2013

- ◆ *Subsidieverstrekking - wordt gevolgd. Vervolgonderzoek subsidies en leefbaarheidsbudget* (29 oktober 2013).
- ◆ *Wet Houdbare Overheidsfinancien. Rekenkamerbrief* (24 mei 2013).
- ◆ *Een lange adem. Een onderzoek naar de organisatievernieuwing van de gemeente Utrecht* (28 februari 2013).

BIJLAGE 2 PERSONELE BEZETTING

Overzicht personele bezetting en mutaties in 2017.

LEDEN REKENKAMER UTRECHT

- ◆ Peter van den Berg (voorzitter)
- ◆ Hans van den Broek (lid, tot 1 december 2017)
- ◆ Gerard Bukkems (lid)

STAF REKENKAMER UTRECHT (3,6 fte)

- ◆ Mario van den Berg (senior onderzoeker)
- ◆ Sylvia van Leeuwen (senior onderzoeker)
- ◆ Johan Snoei (onderzoeker)
- ◆ Gerth Molenaar (secretaris / hoofd staf)

STAGEPLAATSEN

- ◆ Lianne de Jong (Universiteit Utrecht, februari – april 2017)
- ◆ Cecile Muntslag (Hogeschool Utrecht, oktober 2017 – januari 2018)

PERSONELE INZET OP BASIS VAN BUDGET EXTERNE INHUUR

- ◆ Heleen Ackerstaff-Seijger
- ◆ Margot Gerritsen (Public Stuff)